

**Міністерство освіти і науки
Українська астрономічна асоціація
Радіоастрономічний інститут НАН України
Харківський національний університет радіоелектроніки**

**Міжнародний науковий семінар
пам'яті Б.Л. Кащєєва
до 96-річчя з дня народження**

**РАДІОМЕТЕОРИ, МЕТЕОРИ І МІЖПЛАНЕТНА СКЛАДОВА:
ПОБЛИЗУ ТА НА ВІДСТАНІ**

Україна, Харків, 15 березня 2016 р.

ПРОГРАМА І ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Харків, 2016

Згідно з планом проведення науково-технічних заходів Міністерства освіти і науки Харківський національний університет радіоелектроніки спільно з Українською астрономічною асоціацією, Радіоастрономічним інститутом НАН України 15 березня 2016 р. проводить науковий семінар «Радіометеори, метеори і міжпланетна складова: поблизу та на відстані», присвячений пам'яті відомого дослідника метеорів радіолокаційним методом проф. ХНУРЕ Б.Л. Кащеєва (1920-2004) до 96-річчя з дня народження. В 2016 виповнюється 60 років, як проф. Б.Л. Кащеєв очолив кафедру Основ радіотехніки з офіційним включенням напрямку радіолокаційних метеорних досліджень до наукових напрямків кафедри та як було завершено будівництво загородньої спостережної бази під Харковом (для участі у програмі «Міжнародний геофізичний рік 1957»), на якій у подальшому створювалася та функціонувала метеорна радіолокаційна система МАРС, визнана не один раз на міжнародному рівні однією з найдосконаліших у світі, а в Україні включена до переліку об'єктів, які є її національним надбанням. В 1996, 20 років тому, у стінах ХНУРЕ за ініціативою проф. Б.Л. Кащеєва була проведена міжнародна конференція «Метеорні частки в атмосфері Землі», присвячена 50-річчю підготовки радіоінженерів у Харкові та 25 – річчю метеорного напрямку у стінах ХНУРЕ. С іменем Б.Л. Кащеєва пов'язано заснування та розгортання радіометеорних досліджень в Україні та значні досягнення кафедри ОРТ та учених ХНУРЕ у цьому напрямку світового рівня. В арсеналі вітчизняних винагород за досягнення учених ХНУРЕ, серед інших, премія НАН України ім. М.П. Барабашова дослідникам метеорів Б. Л. Кащеєву та Ю. І. Волощуку за книгу «Метеори та метеорна речовина». Враховуючи вагомий внесок дослідників радіометеорів у Харкові під керівництвом Б.Л. Кащеєва Міжнародна астрономічна спілка присвоїла трьом астероїдам імена Кащеєв (у 2000), ХТУРЕ (у 2001) та Волощук (у 2002).

Зліва направо: свідоцтва про присвоєння імен малим планетам. Планеті №6811 імені "Кащеєв" (Kashcheev). Планеті №10681 імені Харківського національного університету радіоелектроніки - "ХТУРЕ" (KHTURE) і планеті №13009 - "Волощук" (Voloshchuk).

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Ukrainian Astronomical Association
Institute of Radio Astronomy of NAS of Ukraine
Kharkiv National University of Radio Electronics**

**International Scientific Seminar in Memory BL Kashcheyev
to the 96-th anniversary**

**RADIOMETEORS, METEORS AND INTERPLANETARY MATTER:
NEAR AND BEYOND**

Ukraine, Kharkiv, March 15, 2016

PROGRAM AND ABSTRACTS

Kharkiv, 2016

**Министерство образования и науки
Украинская астрономическая ассоциация
Радиоастрономический институт НАН Украины
Харьковский национальный университет радиоэлектроники**

**Международный научный семинар памяти Б.Л. Кашеева
к 96-летию со дня рождения**

**РАДИОМЕТЕОРЫ, МЕТЕОРЫ И МЕЖПЛАНЕТНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ:
ВБЛИЗИ И НА РАССТОЯНИИ**

Украина, Харьков, 15 марта 2016 г.

ПРОГРАММА И ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ

Харьков, 2016

Оргкомітет Семінару пам'яті Б.Л. Кашеєва 2016

Співголови: Рубін Е.Ю., доц., к.т.н., т.в.о. ректора ХНУРЕ; Хаханов В.І., проф., д.т.н., т.в.о. проректора з наукової роботи; Волощук Ю.І., проф., д.т.н.; Коломієць С.В., к.ф.-м.н., науковий керівник НДЛ радіоастрономії ім. Б.Л. Кашеєва

Члени оргкомітету Семінару:

Сакало С.М. проф., к.т.н., декан РТ факультету, т.в.о проректора з науково-педагогічної роботи; Дохов О.І., проф., к.т.н., начальник НДЧ, віце-президент АН ПРЕ; Божинський І.А., к.т.н., заст. начальника НДЧ; Антіпов І.Є., проф., д.т.н., зав. каф. ОРТ; Цопа О.І., проф., д.т.н., зав.каф. РТІКС; Карташов В.М., проф., д.т.н., зав. каф. РЕС; Безрук В.М., проф., д.т.н., зав. каф. МЗ; Костиря О.О., с.н.с., д.т.н., директор НУЦ ОРТ; Ключник І.І., голова профкому, проф., к.т.н., зав. каф. ПЕЕА.

Робоча група: Божинський І.А. (голова), Винокуров О.О. (заступник голови), Влащенко Л.Г., Тихоненко Л.О, Костиря О.О., Наконечний М.В., Самсонкін О.М., Коломієць С.В, Мурашко О.С., Харченко Г.А.

Відповідальна за проведення Семінару Коломієць С.В.

Склад програмного оргкомітету Семінару:

Волощук Ю.І., д.т.н., проф. (співголова)

Сліпченко М.І., д.ф.-м.н., проф., проф. каф. МЕПП (ХНУРЕ), головний редактор збірника «Радіотехніка», президент АН ПРЕ (співголова)

Антіпов І.Є. д.т.н., проф., зав. каф. ОРТ, науковий керівник Балаклійського геофізичного комплексу (ХНУРЕ)

Олейніков А.Н. проф., к.т.н., проф.каф. ОРТ, заст. зав.каф. ОРТ (ХНУРЕ).

Олейніков В.Н. проф., к.т.н., проф. каф. РЕС (ХНУРЕ)

Горбаньов Ю.М., к.ф.-м.н., зав.відділу малих тіл Сонячної системи НДІ «АО» Одеського університету (Одеса, Україна)

Кайдаш В.Г. к.ф.-м.н., директор НДІ Астрономії Харківського національного університету імені Каразіна (Харків, Україна)

Коноваленко О.О., академік НАНУ, заст.директора, зав.відділу низькочастотної радіоастрономії РІ НАНУ (м.Харків, Україна)

Литвиненко Л.М., академік НАНУ, директор Радіоастрономічного інституту НАНУ (м.Харків, Україна)

Лук'яник І.В. к.ф.-м.н., заст.директора Астрономічної обсерваторії Київського національного університету ім. Т. Шевченко (м. Київ, Україна)

Чурюмов К.І. чл.-кор. НАНУ, проф., г.н.с. Астрономічної обсерваторії Київського національного університету ім. Т. Шевченко (м.Київ, Україна)

Шкуратов Ю.Г. чл.-кор., проф., д.ф.-м.н. зав. кафедри астрономії Харківського національного університету імені Каразіна (Харків, Україна)

Шульга О.В., с.н.с., д.ф.-м.н., директор Науково-дослідного інституту «Миколаївська астрономічна обсерваторія» (м.Миколаїв, Україна)

Яцків Я.С. академік НАНУ, д.ф.-м.н., директор ГАО НАНУ, Президент Української астрономічної асоціації (м.Київ, Україна)

Гулієв А.С. чл.-кор. АН Республіки Азербайджан, д.ф.-м.н. директор Шамахинської АО (Шамаха, Республіка Азербайджан)

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Б.Л. КАЩЕЄВ ТА МЕТЕОРНИЙ НАУКОВИЙ НАПРЯМОК ДОСЛІДЖЕНЬ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Коломієць С.В., Волощук Ю.І., Сліпченко М.І.
Харківський національний університет радіоелектроніки
61166, Харків, пр. Науки, 14
E-mail: svitlana.kolomiyets@nure.ua

В 2016 виповнюється 60 років, як проф. Б.Л. Кащеев очолив кафедру Основ радіотехніки з офіційним включенням напрямку радіолокаційних метеорних досліджень до наукових напрямків кафедри та як було завершено будівництво загородньої спостережної бази під Харковом (для участі у програмі «Міжнародний геофізичний рік 1957»), на якій у подальшому створювалася та функціонувала метеорна радіолокаційна система МАРС, визнана не один раз на міжнародному рівні однією з найкращих у світі, а в Україні включена до переліку об'єктів, які є її національним надбанням. В 1996, 20 років тому, у стінах ХНУРЕ за ініціативою проф. Б.Л. Кащеева була проведена міжнародна конференція «Метеорні частки в атмосфері Землі», присвячена 50-річчю підготовки радіоінженерів у Харкові та 25 – річчю метеорного напрямку у стінах ХНУРЕ, в 2016 відповідно цим подіям виповнюється 70 та 45 років. С іменем Б.Л. Кащеева пов'язано заснування та розгортання радіометеорних досліджень в Україні та значні досягнення кафедри ОРТ та учених ХНУРЕ у цьому напрямку світового рівня. В арсеналі вітчизняних винагород за досягнення учених ХНУРЕ, серед інших, премія НАН України ім. М.П. Барабашова дослідникам метеорів Б. Л. Кащееву та Ю. І. Волощук за книгу «Метеори та метеорна речовина». Враховуючи вагомий внесок дослідників радіометеорів у Харкові під керівництвом Б.Л. Кащеева Міжнародна астрономічна спілка присвоїла трьом астероїдам імена Кащеев (у 2000), ХТУРЕ (у 2001) та Волощук (у 2002).

КОЛЛЕКЦИЯ МЕМОРИАЛЬНОГО ЦИФРОВОГО АРХИВА ПРОФЕССОРА КАЩЕЕВА Б.Л. – ТРЕПЕТНЫЕ ПРИКОСНОВЕНИЯ

Грищенко Т.Б., Этенко Н.Ю., Тихоненко Л.А., Волощук Ю.И., Коломиец С.В.,
Антипов И.Е.

Харьковский национальный университет радиоэлектроники
61166, Харьков, пр. Науки, 14
E-mail: tamara.grishchenko@nure.ua

В Харьковском национальном университете радиоэлектроники создан цифровой архив профессора Б.Л. Кащеева, с которым можно ознакомиться на сайте библиотеки ХНУРЭ. Уже несколько лет ученые и все желающие могут

просматривать он-лайн и скачивать избранные труды Б.Л. Кашеева вместе с работами большинства авторов научной школы метеорной радиолокации, которую он возглавлял. Имеются фотографии и другие материалы в отсканированном виде, которые предоставляют родные и близкие Бориса Леонидовича, музей ХНУРЭ, а также кафедра основ радиотехники и научно-исследовательская лаборатории радиоастрономии им. Б.Л. Кашеева, а также которые библиотека находит самостоятельно. Коллекция постоянно пополняется. Начаты работы по созданию раздела коллекции «Научная литература по метеорным исследованиям», куда планируется постепенно отсканировать большинство литературных источников, которые были в оперативном использовании у ученых метеорной школы Б.Л. Кашеева и других метеорных школ новых независимых государств постсоветского пространства в период активного творчества этих научных школ. Основные и дополнительные материалы помогают более полно восстановить картины ярких страниц истории научной школы метеорной радиолокации Б.Л. Кашеева, а для тех, кто хорошо знал и ценил Б.Л. Кашеева обращение к цифровой экспозиции является трепетным прикосновением к эпохе великих свершений научно-технического прогресса, в которой посвященные видят важную роль радиолокационных метеорных исследований XX века, проведенных в Харькове.

ПЕРИОДЫ АКТИВНОСТИ МЕТЕОРИТО-ПРОИЗВОДЯЩИХ БОЛИДОВ, БОЛИДНЫХ ГРУПП И ИХ ИСТОЧНИКИ

Коновалова Н.А.

Институт астрофизики Академии наук Республики Таджикистан

E-mail: nakonovalova@mail.ru

Событие Челябинского метеорита привело к изменению прежнего мнения о нижнем пределе размеров потенциально опасных астероидов (PDA), пересекающих орбиту Земли. Наблюдения болидными сетями за вторжением в атмосферу Земли болидов позволяет получать более точные данные об атмосферных траекториях болидов и координатах места предсказанного падения метеоритов. С целью выявления периодов болидной активности построено годовое распределение по долготе Солнца числа метеоритов с известными датами падения и метеорито-производящих спорадических болидов кометного и астероидного происхождения по долготе Солнца. Полученный профиль годовой активности метеоритов и метеорито-производящих спорадических болидов показывает несколько периодов повышения активности в определенные календарные даты года. Проведен анализ данных атмосферных траекторий и физических характеристик спорадических метеорито-производящих болидов, наблюдавшихся в Таджикистане инструментальными методами в летнее-осенний периоды повышения болидной активности. В результате получены данные о конечной массе исследуемых болидов, которые могли выжить в атмосфере Земли и выпасть метеоритами, их прочности и объемной плотности. В международном каталоге метеорных данных IAU MDC (2003) и опубликованных источниках найдены яркие метеоры и болиды, которые на основе близости орбит,